

Ужуб ляхин гъап'ур швумал даршул

УРТИЛАРИН АДЛУ АЪЛИМ ХАНМЯГЪЯММАД ЭФЕНДИЙИН БАЙ АЪДУЛМУТ'АЛИБ ГЪАЖИЙИХЪДИ ВУЙИ ИЧ ИНТЕРВЬЮ

Пайгъамбарин ﷺ гъядисдиъ дупна: «Аълимар пайгъамбарин ирс агълар ву». Гъацн вуйиган ухъу, гъийин наслин инсанари, ихъ улихъдин аълимар к'ваълан гъаъну ккундар. Эгер ухъу дурар к'ваълан гъаъруш, диди ухъуз ихъ тарихдикан агъдруб улупура. Хъа фуну касди ухъуз думу аълимарикан хабар туври гъахъиш, дугъаз, иншаАллагъ, Аллагъу Тааълайихъан ахъю саваб хъибди. Ихъ аълимарикан ухъуз хабар тувру, дурарикан к'ваин ап'ру ксарикан ву Аъдулмут'алиб гъажи Гъазраталиев. Думу ихъ халкъ аълимарикан вуйи макъал'ирихъди тухъ ап'урайир ву. Узу улихънаси думу касдихъди гъорюшмиш гъахъунза ва ич арайиъ гъубшу сюгъбат магъа ичв фикриз туврача.

– Аъдулмут'алиб халу, сабни нубатна ихъ газат урхрудар яв уъмрихъди таниш ап'идихъа.

– Узу 1949-пи йисан Хив райондин Урт'ил гъулаъ «Аълибаярин» тухмиъ адлу аълим Ханмягъяммад-эфендийин хизандиъ бабкан гъахъунза. Уч'у 5 гъардаш вуйча, юкбур сар бабкан, хъа Эседуллагъ к'руру сарпи хпирикан. Адаши дугъазра Къур'ан урхуз улупну. Эседуллагъ Аллагъу Тааълайин рягъматдиз гъушну. Уч'узра адаши биц'иди имидит'ан Къур'ан урхуз улупунчуз. Узу биц'иди имиди школа-интернатариъ гъахъир вуза, сабан Хючнаъ, хъа Дербент шагъриъ, хъасин миржиб класс ккудук'ган, 9-10 классар хъанара Хючнаъ гъурхунза. Хючнаъ школа ккудубк'балан къяляхъ сад йисан Куркакк гъулаъ пионерважатиъди гъилихунза. 1969-71-пи йисари армияийиъ гъахъунзу. Дидин къяляхъ дишлади Нич'рас гъулаъ математикаийн мялимди лихуз хъюгъюнза. Хъа 1972-82-пи йисари Ляхлярин къялан мектибдиъ математика, физика дарсар туври мялимди лихури гъахъунза. 1977-пи йисан физико-математикаийн факультет заочно ккудубк'унза. 1982-пи йисан Огни шагъриз кюч гъахъунза ва

гъадму йигъланмина магъа гъаму шагъриъ дуламиш шулаза. Мушваъра к'руруш 5-пи школайиъ математика, информатика дарсар туври, мялимди дугъужунза. Йиз хизандикан к'руруш, узуз шубур байна, шубур риш азуз. Дурар вари, гъудган-жилк'ан ап'ури, диндихъ хъайидар вуйиз. Дурарин веледарира гъудгнар ап'ури, т'ят'иларин вахтна медресейиз, мистаз дарсар гъадагъуз гъагъюри шулу. «Ас-салам» газат хулаъ айидарира варида-ри урхури, дидкан гъарури чпиз мянфя-аъ ктабгъури шулу. Узу дурариз абйирикан, дурар фицдар аълимар гъахъунш,

гъаддикан ктибтури шулаза. Яни биц'иди имидит'ан дурариз гъациб тербия тувну ккунду, чпин ахъю абйир, аълимар к'ваинди гъузбан бадали.

– Аъдулмут'алиб гъажи, ухъуз агъгъюганси ичв адаш Ханмягъяммад-эфенди адлу аълим вуйи. Думу кас фицир вуди гъахъунш, дугъан уъмрикан жикъиди хабар тува.

– Ич адаш ахъю, адлу аълим вуди гъахъуну. Думу 1895-пи йисан бабкан гъахъуну, ва 1970-пи йисан Аллагъу Тааълайин рягъматдиз гъушну.

» 3

Нумрайиъ:

Гъачай фарзарикан агъгъю ап'ухъа

Шаклу дюшюшариъ ап'ру суннат-гъудган

Мусурман, жилир ва игит

Ичв веледариз мусурман ч'чвурар тувай

Гъямд ибшри Аллагъдиз ﷻ, салат ва салам Мугъяммад пайгъамбаринна. Ассаламу аълейкум, гъюрматлу мусурман гъардшар ва ч'йир.

Аъдулмалик Мягъяммедбеков
Дагъ. Огни шагърин имамдин заместитель

Вари инсанариин ч'чвурар иливру. Саспидарин ужудар, уткан ч'чвурар шулу, хъа саспидаринсана мяна адрудар. Мусурмари мусурман ч'чвурар ктагъуб герек ву. Хизандиъ велед бабкан гъахъиган, дугъаз ужуб уткан ч'чвур кадабгъну ккунду. Пайгъамбари ﷺ дупна: «Дугъриданна Гъиямат йигъан учвуз ичв

ва ичв гагъирин ч'чвурарихъди дих ап'иди, ва учву ичв ч'чвурар уткан ап'инай». Гъаму гъядисдиъ ухъу ихъ веледариз ужудар ч'чвурар тувуб Пайгъамбари ﷺ амур ап'ура, хъа эгер абйир-бабари ужу дару ч'чвур тувнуш, думу дигиш дап'ну ккунду. Ибн Уъмарихъан дуфна, Пайгъамбари ﷺ Аъсия (гунагъкар) к'руру ч'чвур Жамиля (уткан, уч'чвур) к'руру ч'чвурназ дигиш гъап'ну. Саб ражари Пайгъамбарихъна ﷺ Гъязн к'руру мяна туврайи гаф ву, ва Пайгъамбари ﷺ, ч'чвур фициб вуяв, к'рури гъерху? Гъязн к'рури жаваб туву думу касди. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Уву Сагъль вува». Гъязнди гъапи: «Узу йиз

адаши туву ч'чвур дигиш ап'идарза». Гъязндин бай Мусаибди гъапну: «Гъаму йигъхъанмина ич машар ачмиш гъахъундар». Абу Давудди гъапну: «Пайгъамбари ﷺ Аъс (гунгъар ап'рур) к'руру ч'чвур Мут'игъ (мют'югъ ш'лур) к'руру ч'чвурназ дигиш гъап'ну. Пайгъамбари ﷺ му ч'чвур фици дигиш гъап'нуш, саб уткан гъикаят а: «Пайгъамбар ﷺ мимбарин дусу ва имбударизра дусай гъапи. Гъаму вахтна Аъс гъюру ва Пайгъамбар ﷺ варидализ дусай к'рури гъеобхъган, думура дусу. Пайгъамбар ﷺ мимбарилан ис гъахъиган, Аъс Пайгъамбарихъна ﷺ гъюру. Пайгъамбари ﷺ к'руру: «Гъаз узуз уву гъудгниъ гъаркъюндар?».

» 5

Пайгъамбар ﷺ кIваин апIури ЧвулатI гъулаъ гъабхьн мажлис

Февралин вазли Табасаран райондин ЧвулатI гъулаъ Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахьн вазлиз бахш вуди ахю мавлид кIулиъ гъубшну. Думу серенжемдиъ Огни шагърин кIулин мистан имам Мугъяммад-Рамазан Ражабов, Огни шагърин мягъял мистарин имамар Арслан Аьли ва Гъяжи, ЦIийи Уркарах гъулан мистан имам Къурбан-гъяжи, Табасаран райондин «Ас-салам» газатдин вакил Назир Нуров ва гъацира жара хялар гъафнийи. Имам Мугъяммад - Рамазанди гъарсар касди учв цIихъан уърхбакан фикир апIуб фикирлу ляхин ву, ва жегъеннемдин цIихъан уърхбан бадали илим урхуб ва илим кайи ксарихъди аьлакьа уьбхюб лазим ву гъапну. Хъанара му мажлисдиъ ихъ вахтна цIиб дубхънайи, инсандиз варитIан лазим вуйи, мусурман касдин вазифа тубайикан, Пайгъамбар ﷺ ккун апIуваликан, илим тIалаб апIуваликан ва гъацира ихъ ккуни Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан гъулхну. Мициб серенжем чпин гъулаъ кIулиз адабгъувалин ЧвулатI гъалан жямаьтди дупнайи хялариз ахю чухсагъул къайд гъапну. Гъит Аллагу Тааьлайи мицдар мажлисар хъанара артухъ апIри.

Амир Мевлютов

Халагъ гъулаъ мажлис кIулиъ гъубшну

Улихънаси Табасаран райондин Халагъ гъулаъ Пайгъамбарин ﷺ ваз гирами апIбахъди аьлакьалу ахю мавлид-мажлис кIулиъ гъубшну. Му мажлисдиъ Огни шагърин кIулин мистан имам Мугъяммад-Рамазан-гъяжи, дугъан заместитель Рашид Аьли-мурадов, Огни шагърин мягъял мистарин имамар, Уркарах гъулан имам Къурбан-гъяжи, Огни шагърин медресейин мялим Амир Мевлютов, «Ас-салам» газатдин вакил Назир Нуров диндин гъардшар-чIириз гъякьлу диндикан насигъят тувуз хяларди ва Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахьн ваз тебрик апIуз уч дубхънайи. Серенжем ачмиш апIури, Халгъарин гъулан имамдин заместитель Маратди чан улхбаъ гъапну: «Хялар! Учв кIваин дапIну, гъаму рякъ ккадапIну, учухъна диндин насигъят хъади гъюбан учвуз ахю чугъсагъул, ва гъацира йиз терефнаан ахю вуйи чугъсагъул кIураза жямаьтдизра, гъаму мавлид гъабхуз иштагъниинди иштирак хъпан». Мавлид кIули гъабхурайир Огни шагърин мягъял мистан имам Арслан-Аьли вуйи. Мавлиддин, вяъзйирин арайиъ дугъу Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан ктибтуйи ва гъафи хялариз, багахъ гъуларин дупнайи имамариз насигъят апIуз гаф тувуйи. Огни шагърин имамдин заместители гъялал ризкънакан, дидин

мянайикан, фазилатваликан, гъазанмиш апIбакан, абийр-бабарин чпин веледари наънан ва фици гъазаммиш апIураш, гъайгъу зигувал фарз вуйиваликан ва гъацира гъарам рякъюъди ризкъ гъазанмиш гъапIуриз айи жазайикан лап мянфяьтлу ваъза-на-сигъятнан гафар гъапнийи. Назир Нуровди уч дубхънайидариз Пайгъамбарин ﷺ илмикан вуйи гъядис

кIваин гъапIну: «Илим тIалаб апIуб гъарсар мусурман касдин фарз ву» Дугъу яркъуди илим тIалаб апIуваликан ва ихъ «Ас-салам» газат думу ляхниъ ухъуз ахю кюмекчи вуйиваликан ктибтну. Огни шагърин медресейин мялим Амир Мевлютовди Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан ктибтну. «Пайгъамбар ﷺ Аллагу Тааьлайи ухъухъна рягъмат вуди гъаьнайи ву». Аллагъди ﷻ гирами Къур'андиъ дугъкан дупна: «Узу Уву кIваин апIивал заан дапIназа». Гъаму ихъ мажлисра Аллагъ ﷻ кIваин апIивал, Дугъан Къур'ан урхувал, Пайгъамбариз ﷺ салават хувал ву. Ва гъамрар вари сатIи гъапIган, ухъу Аллагъдиз ﷻ гъякьлуди шукур апIрударикан шулу», - гъапну Амир Мевлютовди. Мугъяммад-Рамазан Ражабовди Аллагу Тааьлайин сифатарикан ва ихъ лукI'валикан инсанариз кIваин гъапIну. Гъацира му мажлисдиъ Халагъ гъулан агъали Багъауддин халуьиз, Хъаргъарин гъулан агъали ГъяжитIагъир халуьиз, Ккувлигъарин гъулан агъали Мурсал халуьиз гаф тувнийи. Дурари чпин улхбарихъ гизаф мянфяьтлу гафар гъапнийи. Му гъулан мажлис варитIан берекетнануб гъабхънийи, яни саб гафниинди Наврузбег-эфендийин берекет аьгъю шуйи.

Амир Мевлютов

Юкьуб миллион Сирияйин агълуьир мюгътаж'валиъ а

Юкьуб миллионIан артухъ Сирияйин агълуьириз кьан дарапIди жорбежюр кюмеквалар лазим ву кIури, хабар тувра «Ислам варидариз» кIуру сайтди, хъа сентябрин вазли дурарин къадар 2,5 миллион вуйи. Гъацира ООН-дин гъисабарининди Сирияйин 2011-пи йисан ккергъу гъюжатариланмина 850 агъзур кас чпин гъюкуматдиан гъергъну, хъа йис улихъна дурарин къадар 33 агъзур вуйи. ООН-ди сакъодар вазарин арайиъ гъергдарин, удучIвну гъушдарин къадар 1,1 миллион кас хъуз мумкин ву кIури, хабар тувра. Пьергдарикан, кюч гъахидарикан ахюну пай гъунши Ливан, Иордания, Турция ва Ирак гъюкуматаризди гъягъюру.

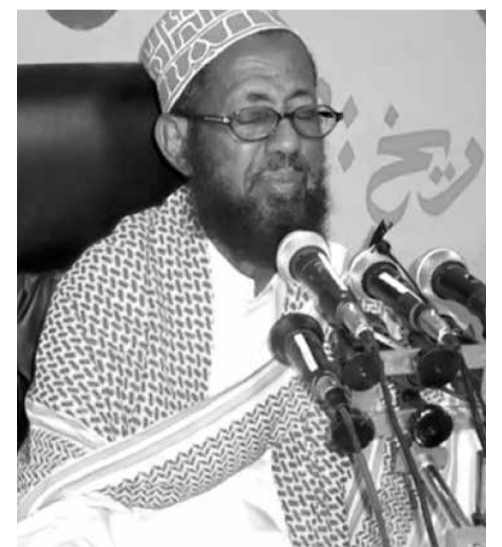
islam.ru

Гъудгник кайир йивну гъакIну

Сомали гъюкуматдин Гарое шагъриъ гъудгник кайи вахтна адлу шейх Аьбдуль-Къадир Фарих Нур йивну гъакIну. Думу дюшюш «Аль-Бадр» мистаъ гъабхъну, адлу аьлим гъудгник рукуъдиан за гъахьиган диндин душман къялхъянди дупну тапанчийиан кIулиз гъивну. «Ислам варидариз» кIуру сайтди хабар туврайиганси, думу дишлади гъергъуз хъюгъну ва цIиб ярхла гъахьиган, душвахъ хъайидари диндин душман гъидисну. Дугъан ччвур Аьбдуррагъман Гъюсейн Жами Яли ву, думу «Жямаьт-Аш-Шабаб» кIурударин рякъюъ айидарикан ву. Думу рякъюъ айидари 2009-пи йисан 4 сентябри Шамо отеликкра бомба кивну. Думу тIубкIбаан 22 кас кечмиш гъахъну – студентар, профессорар ва министрар. Адлу аьлим, шейх Аьбдуль-Къадир гъарган уждар дару рякъяриз къаршу-

ди удучIвур, дурарихъан ярхла хъуб ккун апIури шуйи.

islam.ru

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди-хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Заурбек (Абдулла) ЯИКБАЕВ

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРЯСУЛАЕВ
Абдулсабир АХМЕДОВ
Руслан ШАХМАРДАНОВ

При перепечатке ссылка обязательна. Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Газета зарегистрирована Федеральной

службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 2.950 экз.
Сдано в печать 1 марта 2013 г. в 20:00

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.

Телефоны:
Редакция: (8722) 51-85-22.
Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222.
по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.

E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru

Ужуб ляхин гьапур швумал даршул

1 « Сифте дугъу илмин аьгьювалар гьадагъуру чан аба Къурбаняли ва адаш Гьязрати Аьлдихъан, хъа Къувигъ гьулан аьлимар Насурулла ва дугъан баяр Шамсуддин ва Къази-Мягьямаддихъан, дидин къяляхъ Халагъ гьула аьлимар Нуряли ва Халилихъ, хъа Таттил гьулан аьлимар Исламдихъ, душваъ давам хъпан къяляхъ Лезги мягьяли Балакани кьуру гьулаь Алкъадариан вуйи Гьасан эфендийихъ. 1901-1908 –пи йисари Хили-Пенжигъарин гьулаь имамвал апури ва медресей-иъ тьлимариз дарсар туври лихуру, къюд йисан Гьвандикк гьулаь девлетлу Ханмягьямадов Къуттайин идарийи секретарвал апури, дугъаз ва дугъан веледариз илимра улупури лихуру. 1910-1928 –пи йисари Таттил гьулаь имамвал апури ва медресейиъ лихуру. 1928-1970 –пи йисари Сувакк ва Гьухурик мягьяларий къазивал апури. Дугъаз аьраб, фарс, тюрк, азербайджан, къумугъ, лезги ва цийибди урус чалар эзбер вуйи. Шариатдин илмарихъна дугъу Тиб, Нужум, Гьисаб, Зираъ ва ачмиш дару илмар гьадагъну. Думу кечмиш шлуган, узу армияийи ади гьахъунзу. Думу гьарган инсанариз ужуб гаф, насигъят тувуз, Шариатдихъна дих апуз гьязурди вуйи ва дихра апури. Фукъан читин вахтар гьахънушра, думу диндиз йирфар йивну дусу кас дар. Дугъу учуз, веледариз, урхуз-биклуз улупури, ужуб насигъят туври гьахъну. Яни дугъу бициди имидитан чан веледариз анжагъ ужувлахъна теклиф апури гьахъну. Думу вари Сувакк ва Гьухурик мягьяларин аьлим, къази вуйи. Дурарин мажлисди узу къюбан гьахъунза, думу мажлисдин хуш'вали, дурарин чиб-чпиз айи гьюрматну, дурарихъан гьюру берекетдин нури инсандин хасият ужувлахъинди илтибкьури гьахъну. Гьамус дициб берекет наан бихъуру?! Ав, ухъу гьадрар кьваина хури гьахъиш ва дурариз дьуйир апури гьахъиш, иншаАллагъ, сацциб хънура берекетнан нур ухъухъна рубкьур. Дугъхъан гьедрехди, душваъ сар аьлимдира саб жорейин гьюкум адабгъурдайи. Дицдар ксарикан ужудар гафар лап гизаф пуз шулу, дугъриданна дурар Аллагъу Тааьлайихъан гучи айи луклар вуди гьахъну. Ва чпин апури ширин гафниинди, ужудар аьмаларинди дурарин дережайикан аьгью шуйи. Гьамусра, магъа, адашин фукъан китабар имиди ву. Гьаму китабариз гьилигиган, думу ксар аьхю илим айидар вуйи аьгью шулу.

– Уву яв илмарин гьагъ фици аьхю гьапунва?
– Дин яркъу апуз рякъяр ачмиш гьахъиган, узу, Мягьячгъала шагъриъ урхурайири, диндин китабар гьадагъну гьацци йиз диндикан вуйи аьгьювалар яркъу апуз хьюгъонза. Ва гьаццира сабпи «Ас-салам» газат удубчгван, узу дидиз дишлади подпискара гьапунза. Ухъу фу ляхин кьули гьабхурашра, сабпи ражари кьули гьабхруб дин дубхъну ккунду, эгер дин гьабхъиш, имбу вари ляхнар гьарсар касдин ужу шлудар ву. Жарадаризра газатдиъ подпискара аплинай кьури, гизаф теклифар диври гьахъунза, гьамусра узу гьушу гьуларий агъалирихъан гьерхри шулза, фициб аьлакъа ади вуш «Ас-салам» газатдихъди.

– Ихъ газат урхрудар гизафдар уву ихъ аьлимарикан дикру макъалирихъди танишди ву ва думу гьабхурайи ляхниз дурари кьвантан чухсагъул къайд апура. Гьадму ляхин уву фици кьули адабгъурава?

– Сабпи «Ас-салам» газат удубчгван, ихъ аьлимар кьваинди гьузбан бадали, дурарикан саб китаб апуз кьури, ният гьабхъниийиз. Узу ихъ гизаф аьлимарихъди танишди вуйза, хъа аьгьрударикан, гьулан имамра хъади, яшлу ксарихъан гьерхри, дурарин тарихдиз лигури, гьацциб

жорейинди аьгью апури шулза. Ав, саспидари чпин абйирикан бикруган, гизаф аьшкълуди къабул апури шулу, хъа аьлимар имиш-имдарш, вежме ктударра алахъури шулу. Саспи гьулариз макъала биклуз, ясана гьадму аьлим касдин шикил бадали шубуб-юкьуб ражари гьагъюри шулза. Гьаз ихъ инсанар дици аьшкъ адарди вуш аьгъдар-уз. Эгер, мисалназ, йиз абайикан биклуийиш, узу душну биклай кьури, ясана узу дибикну тувдийза, гьацциб иштагъниинди думу ляхниз кюмек аплидийза. Гьайифки, ихъ абйирин, аьлимарин тарих саспидариз аьшкълуди дар. Магъа улихънаси Хрижв, Лика, Хив, Цудихъ, Гьвандикк, Гьуштгил, Чювекк гьулариз гьушунза. Дурарикан саспидариз чпин гьулаь аьлим ксар гьахънуш-гьахъундарш хабаркъан адар.

– Аьбдулмуталиб халу, уву Табасаран, Хив районин жорбежор гьулариз гьагъюри шулва. Уву гьушу гьуларий мистарин, жьамагарин гьал фици рякъярвуз?

– Гьайифки, саспи гьуларин мистар гизаф аьжуз гьалназ а. Айтгана учьубси, дурарин мистаз хъайивал адруб аьгью шулу. Ав, ужудар ккабалнайи, хъайивал айи мистарра ади ву. Гьюрматлу ватанагълийир, эгер ухъу ихъ гьулаь айи мист саб гьал къайдайикна дархиш, дидиз шли лигиди, шли хъайивал аплиди? Думу Аллагъу Тааьлайин хал ву аьхир, гьацци вуйиган, учву мистариз дикъатлу фикир тувуб гизаф ккун апураза. Улихъдин заманийриъ пачгъарин, везирарин, девлетлуйирин хулар-дараматар вуди гьахъну, аьдати къялан жо-

рейн инсанарин саб тягъяр хулар вуди гьахъну, хъа касибарин-аьжуз хал-йишв вуди гьабхъну. Аллагъу Тааьла вари Аьламдин Агъа-Паччагъ-Гьюкумдар ву, Дугъан хал варитан аьхюб ва уччуб дубхъну ккунду, йиз фикрариинди. Мистан багахъ хал дивайиз, учву фикир аплинай, шлин багахъ учву дараматар дивраш. Ади ву гьацдар йишвар, Аллагъу Тааьлайин хал-мист гьазмаси рякъяр, му касдин хал-паччагъдинси.

– Увуз, Аьбдулмуталиб халу, Аллагъу Тааьлайин амриинди гьажра къисмат гьабхъунвуз. Ичв тухмиъ улихъдин вахтари гьагъдиз гьушдар айин? – Ич тухмиан сабпи ражари гьагъ гьапур Къурбаняли аба гьахъну. Думу ликди гьагъдиз гьушну, ва къяляхъ хъадакну гьюрур Сирийин (Шам) вилайтдиъ кечмиш гьахъну. Хъа думура кади ич тухмиан гьамусдиз 7 касди гьагъ гьапну. Гьямд ибшри Аллагъдиз ﷺ, узузра, йиз бализра думу йисан гьагъ къисмат гьабхъунчуз. Учву Селейман Керимовди гьагърударин дестйирий гьахъунча, дугъазра чав мусурмнар-из гьагъдиз гьагъюз кюмек аплибан аьхю вуйи чухсагъул къайд апураза. Йиз хпирра 2011-пи йисан гьагъдиз гьушну. Дугъазра думу гирами йишвариз гьагъюз Аллагъу Тааьлайин мумкинвал тувну. Му ляхнариз къадар адрукъан Аллагъдиз ﷺ гьямд апураза. Йиз къяляхъна вуйи чвена дугъан хпир (Жарулла ва Набат) Дурбент шагъриъ дуламиш шулайидар кьуруш, дурар 2008-пи йисан гьагъдиз гьушну, хъа 2012-пи йисан Рубасдиъ яшамаш шулайи гьардашди хьубпи чаин али фарз хъидипну. Думу гирами йишварий гизаф асасвалар а.

– Ихъ ватанагълийириз, мусурман чьйир-чйириз фу ккун апурава?

– Гьюрматлу ватанагълийир, ухъу йигъан гьар чивий фици уьл ипураш, ари гьаддик мисал ву «Ас-салам» газатра. Душваъ ухъуз ихъ диндикан аьгъдру гизаф ляхнар аьгью апуз мумкинвал а, гьаццира ихъ аьлимарикан макъалийир шулу, Ислам дин чивий апуручва, ужудар аьмалар гьазанмиш апуручва, ичв веледар ужуб тербияийихъ хъаручва, чьуру-эдебсуз ляхнарехъан хъадаурчва, Исламдихъди вуйи ичв меденият ва иман за апуручва. Эгер учву гьагъ мусурмнар вуш, учву бегъем фикир дапну, му газатдиъ подпискара аплидичва. Уччура ва ичв маил-мадатаризра дикъат теклиф дапну, дициб ужуб ляхин гьапур гьич швумал даршул, Ахиратдин девлет за ва аьхю шул. Гьаццира варидариз жандин сагъвал, кьван шадвал, имандин акувал ва гьарури чан илмин дережа за апуз чалишмиш хьуб ккун апураза.

Аьбдулмуталиб халу, узузра учухъди мициб маракълу сюгъбат гьабхбаз аьхю вуйи чухсагъул. Узузра, яв хизандизра сагъвал ибшри, гьит гьарган хулаъ берекетра ибшри. Гьит уву аьлимарикан мялумат аьгью апуз кьури алдабгъу гьарсаб лик Женнетдиъ айиб ибшри.

Сюгъбат гьубхур
Ансар Рамазанов ву

Аьламатнан гьядиса

Аьбдулла ибн Уьмариз Пайгамбарикан ﷺ гьеебхъну: «Шубур кас рякъяр айиган, мархъ улубхъниий, ва дурар саб дюрхъязди учьубси. Дурар душвазди учьубси, саб аьхю гьарз саб дупну дюрхъан учьубси гьабхъру, ва дурарин рякъ хъабкьру. Дурари чиб-чпихъинди лигури гьапи: «Дугъриданна Аллагъу Тааьлайихъан ичв ужудар аьмаларихъди учву гьаму гьвандихъан урхуз шулу, Аллагъу Тааьлайиз ккун гьабхъиш, Дугъу думу гьарз гьадаб-гьиди». Дурарикан сари гьапну: «Я Аллагъ ﷻ, узуз яшлу абйир-бабар азуз, узу гьарган, хюни ккибгубси, сабпи ражари никк йиз веледаризтан, йиз лукларизтан ухди йиз абйир-бабариз туври шулза. Йигъарикан сад йигъан узу саб ляхин ади, йиз хуларихъан ярхла гьахъунза. Хъа узу хулаз гьафиган, абйир-бабар даахнайи, узу дурариз хюни ккибтну никк гьазур дапнайза, хъа дурар даахнайи, ва узуз дурар нивк'ан уягъ апуз ккун гьабхъундайзуз. Узуз йиз веледариз ва йиз луклариз абйир-бабаризтан ухди никк тувуз ккундайзуз. Узу дурар уягъ хъайизкъан, яни гьачнииндикъан хилигъ никк айи гьабра дибисну, дугъужвниийза. Хъасин дурар уягъ гьахъиган, дурари чпиз улихъ йигъан гьибтнаийи никк гьубхъниийи. Хъасин дугъу Аллагъдикан ﷻ ккун гьапну. Я Аллагъ ﷻ, эгер гьадму ляхин Уву бадали гьапнуш, ич улхъан гьаму гьарз гьадабгъ. Аллагъу Тааьлайи гьадму гьарз циб акв рякъярси гьадабгъуру, аммаки дурарихъан удучьуб шулдар». Дурарихъди хъайидарикан кьюрпири гьапну: «Я Аллагъ ﷻ, дугъриданна йиз имидин риш ади ву, думу узуз гизаф къабулди вузуз ва ккунра гьахъунзуз, яни жилириз хпир фици ккун шулуш, гьацци ижмиди. Узуз дугъахъди гунагънан ляхин апуз ккун гьабхъунзуз. Хъа думу шуру, чаз варж динар пул тувруштган думу ляхниз рази шулдарза, гьапну. Узу варж динар хъайизкъан, йиз мал мутму масу тувунза. Ва варж динарра хъади думу шурахъна гьушза. Узу думу шурахъна лап багахъ гьахъиган, дугъу гьапи: «Эй Аллагъдин ﷻ, луки, гучи аплин Аллагъдихъан ﷻ! Узук мукучан, анжагъ гьалал рякъярдиътан, яни никягъ дапнутан». Шуру му гафар гьапиган, Аллагъдихъан ﷻ гучи дубхъну, думу шурхъан ярхла гьахъунза ва узу дугъаз туву варж динарра дугъаз гьибтунза. Я Аллагъ ﷻ, эгер узу Уву бадали гьаму ляхнихъан ярхла гьахънуш, гьаму гьарз ич улхъан гьадабгъ. Гьарз цибсана тина гьабхъниийи, аммаки дурарихъан душв'ан удучьуб гьабхъундайи. Ва шубурпирира гьапну: «Я Аллагъ ﷻ. Узуз йиз ляхин таман апуз кьури, пулихъ лихрудар гьидисниийза, ва чпин ляхнин пулра тувунза. Аммаки дурарикан сари чан пул гьибисундайи. Ва узу дугъан пул ариш-веришдиз ишлетмиш гьапниийза. Йигъарикан сад йигъан думу узухъна, чан пул ча кьури, гьафи. «Гьаму узуз рякъяррайи девйир, малар, чарвийир явдар ву», - гьапица дугъаз. Думу касди гьапи: «Эй Аллагъдин ﷻ, луки, уву уз'ин аьлхъюрана дарш?» «Узу уз'ин аьлхъюрадарза, ва узу узуз гьапиб вари явуб ву», - гьапица узу. Думу касди вари мал-мутму фукъара гьидрибтди бисуру. Ва гьаму шубурпири кьуру: «Я Аллагъ ﷻ, эгер гьаму ляхин узу Уву бадали гьапнуш, ич улхъан гьаму гьарз гьадабгъ. Аллагъу Тааьлайи гьадму гьарз дурарихъан удучьуб шулганси гьадабгъуру, ва дурар удучьуб гьагъюру. Бухари № 2215 – 2272 – 2333 – 3465 – 5974 ... Муслим 6949.. Гьит Аллагъу Тааьлайи ухъуз ужудар ляхнар артухъси апуз тавфикъвал туври.

Юсуф Ражабов
Исламдин магистратурайин студент

Гъачай фарзарикан аьгъю аплухъа

ИБАДАТВАЛАРИКАН ВА ДУРАРИН ФАЗИЛАТВАЛАРИКАН

Амир Мевлютов
Огни шагърин медресейин мялим

Эввел улихъ нумрайиш

Ухъу улихъна гъапиганси, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир, Пайгъамбари ﷺ улупнайи ва думу гъушу рякъюьди гъягъру ксар дугъан уммат ву. Хъа дугъахъди гъаму дюн'яйин чиркнихъан фузар ярхла гъахънуш, ари гъадрар гъягъиди. Гъаз гъапиш, му ихъ ккуни инсан ярхла гъахънудар гъайри дюн'яйихъан ва ухъуз дихра гъапундар анжа Аллагъдихънатлан ﷻ ва Ахиратдихънатлан. Гъаму месэлайн мяна гъадму вуки, фукъан ухъу дюн'яйихъан ярхла вуш, гъадмукъан ухъу Аллагъдихъна ﷻ ва дугъан ккуни Пайгъамбарихъна ﷺ багахъ вухъа. Гъазира фукъан ухъу му дюн'яйихъан ярхлади вуш, гъадмукъан ухъу ихъ Пайгъамбарин () умматс гъисаб шулу. Ва фукъан ухъу Ахиратдин ляхнар тамам аплури вахтар гъагри гъахъиш, фу къадар Пайгъамбарин ﷺ рякъюз багахъ гъахъиш, ва гъадму рякъюьд учъиш, ари гъадмукъан ухъу дугъахъди гъягърударикан шулу. Гъачай ухъкан гъарсари ихъ юквариз лигухъа, ва ихъ юквариз фу тереф ижмиди ккундуш фикир аплухъа, ва гъазира ухъу фуну терефнази иштагъ ади гъягъоруш лигухъа. Шлиз чан юкв дюн'яйихъна багагъ шули гъябкъиш, ва дугъан къваъ дюн'яйин мал-мутму уч аплубтлан гъайри жара метлебар адарш, думу дугъаз ахъо бедбахтвал ву. Шлиз му дюн'я багахъ вуш ва Пайгъамбар () ярхлади вуш, чаз варитлан гизаф яманди учъ дугъан умматдикан вуйивал ккун гъабхъиган, думу ахъо русвагъвалиш хъиди. Фици дугъу гъадму йигъан ягъ-намусра, нач'валра адарди, кюмек ккун аплиди. Ахиратдиъ вари инсанар Пайгъамбарин ﷺ дагрихъна уч шлуган, мицдар ксаризра Пайгъамбари ﷺ дих аплиди, хъасин дугъаз мурарин гъяликан аьгъю гъабхъиган, дугъу дурариз «марцц йихъай, ярхла йихъай» пиди. Гъаму рякъюьди гъягъбакан ухъуз гъядисариан ва салафу салигъинарин гафариан хъанара хабрар дуфна. Гъядисдиъ дупна: «Дюн'яйин гъялар члур духънайи вахтари, гъаржюрейин харжи гъялар ва, диндиъ жара хъувалар гъахъиган, Пайгъамбарин ﷺ сунна дибиснайи ксар мучлушнаъ акв туврайи аржал дибиснайи ксариз ухшар ву. Дугъаз думу аржал дибисну гъузузра рягъятди дар, гъаз гъапиш, диди дугъан хил убгуру, ва ктлубштуру клури дипузра гучлур. Ари гъацар касдиз варж шагъидаринсиб саваб хъибди». Пайгъамбарихъан ﷺ дуфна: «Инсанариина йиз суннат гъясиб ккадраъру вахтар гъиди, диндиъ адру цийи ляхнар арайиз удучъиди. Думу вахтари фуз йиз суннайихъди гъягъюри гъахъиш,

гъадму кас варидариз гъариба вуйир, жаради вуйирси хъиди ва думу сарди гъузди. Хъа фуз инсанари ктагъу цийи аьдатарихъди ва ляхнарихъди гъушиш, гъадгъаз инсанарин арайиъ къабулвал ва хъуцлурдихъна, ваки артухъра дустар хъиди». Ва асгъабари гъапну: «Я Расулаллагъ, ич къяляхъ учутлан фазилат вуйидар гъидин?». Пайгъамбари ﷺ «Ав, гъиди», - клури жаваб туву. Асгъабари хъанара гъерху: «Хъа дурариз уву рякъюрин?» Дугъу гъапну: «Ваъ». Асгъабари хъанара гъерху: «Хъа дурар фициб гъялнаъ хъиди?». Пайгъамбари ﷺ жаваб туву: «Дурар къил штугъ фици шулуш ва фици къил штугъ ебцлурш, дурарин юкварра гъац ирциди». Асгъабари гъерху: «Хъа дурари думу вахт фици гъапди ва думу вахтнаъ фици яшамиш хъиди?». Расулаллагъди () гъапну: «Сигдиъ мяляхъвин гъял фици шулуш, дурарра гъац хъиди». «Хъа дурари чпин дин фици убхиди?», - гъерху асгъабари. Пайгъамбари ﷺ жаваб туву: «Хлиъ дибиснайи цин аржалси, эгер дурари думу дипиш ктлубштуру, хлиъ гъибтиш, диди хлин гагъ убгуру». Гъийин йигъан саризра жиниб дар, ихъ гъякълу мусурмарин гъамциб гъял ву. Суннатар ваъ, фарзаркан аплуруш, дурариз вагъабистар клура, дурарикан лазим алдру гафар аплура, думу кас саб гъуллугънаъ аш, утлуккура, гъижжаб алабхъру дишагълийрихъинди саспидар члуруди лигура, замана, гъарамна гъяла гъибикъну, гизаф члур дубхъна, дишагълийрин зинавал артухъ дубхъна, жигъилариз диндин къимат имдар, гъякълу мусурман хъуб исккан хъубси къабул аплуру, аькъ-влихъди дурушуб ахъю игитвалси дибисна, гунгъарин фукъан ахъю эйси вуш, гъадмукъан ахъю вуйи адмиси дидисна, гъякимарин къваъ пулихъди тухъ хъубтлан имдар, закондиз дилигну ккуни ксар чпи гъюкуматдин закон дучлубгъна, дин члур аплуз иштирак шулайи ксар йигъан-йигъаз артухъ шула ва гъамци ктухуруш, му гъяларин къадарин аьхир бихъурдар. Вари гъаму гъялар-кара ухъуз рякъруган, ухъу замана члур дубхъна сарун, гъапдихъа, клури, дупну ккундар, дугъриданна, ухъу гъарсари чахъан ва чан веледарихъан хъюгъну, дюз рякъ абгуз чалишмиш духъну ккунду. Ва диндиз гъаршу вуйи ляхнарихъан цихъантлан яманди ярхла духъну ккунду. Сар гъякимдира руш'ват бисидар, эгер думу касдиз ухъу руш'ват тутрувиш. Сар касдира ички масу тувидар, эгер думу сарира гъадабгъурдарш, ва сар касдира ички ади сумчир, рякъ-раж аплидар, эгер ухъу дугъан мициб Аллагъдин ﷻ амриз ва Пайгъамбарин ﷺ рякъюз гъаршуди удучъивнайи ляхниъ иштирак дархъиш. Гъаму ахъю гъуллугънаъ айидарихъан хъюгъну, ликриинкъан дугъужвуз даршлу пиянискийихънакъан вари гъякълу мусурмар гъаркъган, дучлурхну машар лицура. Аллагъди ﷻ дурариз машар ачухъ аплуз гъидритрувал дурарин клубанвал дар гъа, думу саягъниинди хъивал, дурарин лап искканвал ва бахтсузвал ву. Гъаз гъапиш дурариз Пайгъамбарин ﷺ умматдин агълар, дугъан хизан, думу чав даккнивал ву. Вахт, мода, политика, пул, къафирар, дюн'яйихъ хъергнаидар – гъамрар вари мусурм-

нариз клару зулумкарин къушмиз ухшар вуди гъаршуди душна. Ва йигълан-йигъаз вари чакк ккапъри, клару дапну, жин аплура. Аммаки фукъан жил клару гъабхъишра, думу аку аплу лампйир а. Ва гъадму лампйириз гъийин вахтан шейхар, устазар ва гъякълу алимар барабар ву. Ва, иллагъки, гъаму инсанарихъ ихъ ккуни Пайгъамбарин ﷺ аку рякъ хъа. Гъюрматлу гъардшар ва чйир, ухъу клурайи рякъ гъадму рякъ вуки, фуну рякъюьди ихъ Пайгъамбар ﷺ, дугъан асгъабар, салафу салигъин – мазгъабарин имамар ва миди вуйи табиинар гъягъюри гъахънуш, ари гъадму рякъ. Саб ляхниз ухъу дикъат фикир тувну ккунду: ихъ диндиъ саб бид'аъ клуру мялумат а, эгер гъийин мучлур вахтна гъаму мялуматдин гъаврикк ккадарш, ухъу улдугуз мумкин ву. Ва гъазира гъаму гафнан гъякънаан гъийин йигъан гизаф гъюжатар шула, гъаму гъюжатариланмина исламдин рякъяр жара шула, ва гъамдихъди сабси гизаф диндин лап мянфааьтлу ляхнар саспидари бид'аъ клури багил дапна. Сациб гъамдикан дулхну, гъаврикк ккауз чалишмиш хъидихъа. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Шли диндиъ адру саб цийи ляхин адабгъиш, думу ляхин хъасин терг дапну хъибди». Гъаму гафарин мяна гъамциб ву, гъарсаб цийи ляхин, эгер думу асгъабарин, табиинарин, табиу табиинарин рякъюз къаршуди вуш, думу улдугувал ву ва думу ихъ диндиан терг дапну ккунду. Хъа ухъуз аьгъюганси, гъарсаб улдугува-лин аьхир жегъеннемдиз хъибди. Гъаму месэлейин гъясил гъамциб ву, му къайдаин къюб ляхин а, сабпиб - думу цийи, ухди адруб дубхъну ккунду, къюбпиб - думу ляхин диндин асулиз гъаршуди вуйиб дубхъну ккунду. Ва гъаму ляхин пуз шулу бид'аъ ву клури ва терг дапну ккунду диндиан, хутли аи члур члалси. Сабпи къайдаин гъялназ лигуруш, ухъуз аьгъяхъузки, диндиъ адру ляхнар гизаф ачмиш духъна ва дурарин къадар йигъан-йигъаз артухъ шула. Хъа къюбпи къайдаин

гъялназ гъилигиш, мурарикан жюрбежюр ляхнар диндин асулиз гъаршуди вуйидар ву, ва жюрбежюр ваъ, гъятта яманди диндин мясляаьтдиз лазим вуйидар ву. Гъаму мялуматдин мяна адабгъну ухъан гъийин йигъандин бид'аъ вуди, диндиз гъаршуди вуйи ляхнар вуди гъисаб шулу: дуфнайи хъялари салам айи хулаъ уьл иплуб, ягъчлвар, хъуцлур, хъуцлурнакъюдар, йискъубар аплувал. Мицдар ляхнариъ гъич саб мянфааьт адар, анжагъ зарартлан. Фици? Саб гъапиб, ухъуз суннайиъ му ляхнарихъан ярхла йихъай клури дупна, къюб гъапиб, мицдар аьдатарикан майтиз зарар а, кквинну жиликк гъаму вахтаритлан сарун жара ужувларин ляхнариъ му кас къваин аплурдар. Дада кечмиш гъахъиган, баяр чпин дадаин хъуцлурнакъюд йигъ гъябгъийиз накъвдихъна дурушди гъузуру, ясана дугъхъан саркъа тутрувди. Хъа дурарин дада дурар бабкан гъахъиган, хъуцлурнакъюд йигъ хъайиз никк тутрувди дугъужвундар аьхир. Хъа эгер ухъу къюбпи къайда гъибтну, янаки диндиз гъаршувал, гъаму цийиди удучъинаи ляхнариз гъилигиш, якъинди пуз шулуки, гъаршувал адру ва думутлана гъайри артухъдира кмиди ужудар, мянфааьтлу ляхнарра а. Му цийивалар хай дарудар дар, гъятта лазим вуйидар ву. Гъазира пуз шулу, дурар дарди гъашиш, диндиъ ва мусурмарин арайиъ мясляаьтвал кам хъибди, хъа мурарихъди аьлакълувал ади гъабхъиш, дин улихъ гъябгъювал ужуб къайдаиз гъибди. Гъамрарикан гъисаб шулу илим паяриз, яни граматикайиз, шариатдиз, тавгъиддиз, тафсириз, усулариз ва миди вуйи паяриз жара аплуб, ва илмин китарбар адауб, медресий арццуб. Гъаму цийи лап мянфааьтлу ляхнарикан улхруган, ккебехъуз шулдар мавлиддин меселейикан, гъаз гъапиш, му хай шлувалин гъякънаан лап гизаф къадар ахъю аьлимари дупна. Вари гъитну ухъу саб гъялназ гъилигиш, ухъхъан му ляхин лап лазим ву, клури пуз шулу.

Мусурман касдиз абгъяди ккунни дюшюшар

Рашид Алимуратов
Оғни шагърин имамдин заместитель

Гъямд ибшри Сар Аллагъдиз ﷺ, салат ва салам Пайгъамбариз ﷺ ва чан асгъабариз. Гъюрматлу мусурман чвийр ва чйир, иншаАллагъ, Аллагъдин ﷺ амриинди «Матну ва гъаяту ттакъриб фи фикъгъи Шшафийий» кѳуру китаб ккебгъидихъа. Думу китаб гъибикѳур Къази Абу Шужаъ Абгъмад бин Гъюсейн бин Абгъмад Асфагъаний Шшафийий ву. Авторы кѳура: «Йиз бязи дустари узкан фикъгъдин Шафийи мазгъабдинди саб жикъи китаб -муктасар бикѳуб кѳун гъапнйи, лап жикъиди, мутаалимариз абгъю апѳуз рягътиб шлуганси. Ва узу дурарин

суалназ, Аллагъдихъан ﷺ саваб кѳун апѳури, жаваб тувза. Аллагъу Тааълайин тавфикъвалик умуд кивну».

Пагъаратдин (марццишнан) китаб

Штун жорйир. Марццишин апѳуз хай шлу штар ургуб жюре а: мархълин шид, гъюлин шид, нирин шид, гъуйин шид, булагъдин шид, йифун шид, миркракан вуйи шид. Хъасин штар юкъуб йишваз жара шула:

- 1) Марцциб, марцц апѳуб, ишлетмиш апѳуз карагъат даруб - думу марцци мутлакъ шид ву.
- 2) Марцциб, марцц апѳуб, амма ишлетмиш апѳуз макрутъ вуйиб - му ригъдикк мани гъабши шид ву.
- 3) Марцциб, амма марцц дарапѳуб, думу ишлетмиш гъапѳу шид ву.
- 4) Нежес гъабши шид, эгер думу шид къюб къуллатан, яни 216 литртан цѳиб вуш, ясана къюб къулла вушра, эгер нежесди дидин ранг, ниъ ва тѳааъм дигиш гъапѳуш.

Гъаб-гъажагъ ишлетмиш апѳбан фасль

Гъизиликан ва арсракан дапѳнайи гъаб-гъажагъ, рюкъчар ишлетмиш

апѳуз хай шулдар, гъятта думу лап бицѳи рюкъчар вушра. Ва гъизиликан дапѳнайи цѳил кивнайибра ишлетмиш апѳуз хай шулдар, хъа цѳил арсануб вуш гъярам дар, эгер абхюб ва уччуш-наз вуйиб дарш.

Сивак ишлетмиш апѳбан фасль

Сивак гъаммишан ишлетмиш апѳуб ужу ву, ва хъана ижми суннат ву гъудгнин жикѳруган, гъарсаб гъудгнин улихъ, Къур'ан убхайиз улихъ, ва гъацѳира гъядисар урхруган, зикир апѳруган, силбарин ранг дигиш гъабхъиган, хулаъ учѳвруган, нивк'ан уягъ гъахъиган, нивкѳуз гъягъийиз улихъна ишлетмиш апѳуб. Ушв дѳибснайириз лисунган, завалин къялахъ сивак ишлетмиш апѳуб карагъат ву.

Гъудгнин жикѳбан фарзарикан ва суннатарикан вуйи фасль

Гъудгнин жикѳбан фарзар йирхъуб ву:
1) Маш жибкѳруган ниът апѳуб.
2) Маш жибкѳуб. Машнан сяргъятар ярхишнаъ кѳулин кушар ккергърайи йишвхъан шархъликкна ву. Хъа яркъушнаъ саб ибхъан тму ибахъна. Машнак кахъра улчѳвмар, цѳалцѳмар,

чѳвалар, гъаму йишвар лигъдихъна дижикѳну кѳунду, гъятта чѳарар гъалиндар гъахъишра. Хъа мижри гъалинуб вуш, заълан дижикѳну гъибтѳру, хъа гъалинуб дарш, лигъдихъна жибкѳуру.

- 3) Хилар жикѳуб, хъуршларра кади.
- 4) Кѳулан къяши хил алдатуб.
- 5) Ликар жикѳуб метѳарихъанмина, зизкъарихъанмина.
- 6) Тартиб.

Гъудгнин жикѳбаъ айи суннатар: Бисмиллагъи пуб, шид айи гъабраъ хилар ивайиз хилар жикѳуб, хъюхъ марцц апѳуб, вари кѳулин масгъ апѳуб, заълан ва айтан ибар жикѳуб, гъалин мижри жубхуб. Сабан арчул, хъа гагул ликарин ва хиларин тѳубар чиб-чпигъ гъяхъри жара апѳуб. Гъарсаб гъендем шубуб ражари жибкѳуб. Къиблайихъинди илдицни дусуб, гафар дарапѳуб, къатѳ дарапѳиди хъайи-хъайиси апѳуб. Гъудгнин жикѳбалан къялахъ гъаму дюаъ убхуб: «Ашгъаду алла илагъа иллаЛлагъу вагъдагъу ла шарика лагъу ваашгъаду анна Мугъаммадан абдугъу ва расулогъу. Аллагъуммажаълни мина ттаввабина важаълни минал мутатѳагъирина. СубгъянакаЛлагъума вабигъямдика ашгъаду алла илагъа илла Анта Астагъѳирука ваатубу Илайка».

Ичв веледариз мусурман ччвурар тувай

1 « Абсди жаваб туву: «Уву узуз адашна дадатан гирами вува, я Пайгъамбар ﷺ, узу учѳвган уву варидариз дусай кѳури гъеебхъунзуз, ва гъадму гъеебхъу йишвахъ зура дусунза». Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Уву Абс дарва, уву Мутѳиъ вува». Гъадму йигъан дугъаз Мутѳиъ кѳуру ччвур тувну. Гъацѳира Пайгъамбари ﷺ Аътла (пис, чѳурур), Шайтѳан (Аллагъдин ﷺ рягъматдихъ мягърум дапѳнайир), Альгъякам, Гъярб ва гъацѳира гѳизаф ччвурар дигиш гъапѳу. Гъийин йигъан ухъуз гѳизафдар рякъюри шулхъуз, дурари чпин веледариз фицдар-вуш кинйирик кайи актерарин, игитарин ччвурар тувнайидар, яни Марианна, Бенидикт ва гъацѳи жарадар, ва мурар абхю духъну гъадму кинйирик кайи «игитарисдар» ляхнар апѳуз хъюгъган, гъаз му мицир гъахънийкѳа кѳури, мюгътал шулу. Ав, эгер абйир-бабари веледиз Сергей кѳуру ччвур тувнуш, ари думу веледра гъадму Сергейиз ушар хъиди. Узуз абгъязузки сар кас, дугъу чан веледиз жугъдарин ччвур тувну чан жугъуд дустран гъюрматназ, магъа гъадму бай заълан жугъудриз ушар духъна. Эгер инсанди сар Аллагъдин ﷺ ккунни лукѳран, вали касдин гъюрматнаан ччвур тувниш, веледра гъадгъаз ушар айир хъиди. Веледиз ччвур бабкан духъну ургудпи йигъан тувуб ужу ву. Тирмизийиъ Аъмр бин Шуаъбдихъан дуфна, Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Ургудпи йигъан веледиз ччвур тувру, кѳул алдапѳуру, ва абкъикъа убкѳуру, яни веледдихъан якъ убкѳуру, балхъан - къюб, хъа шурхъан - саб». Гъядисариъ ужудар ччвурар кѳуруган, душваъ Аллагъу Тааълайиз ккунни ччвурар кѳуру мяна тувра. Пайгъамбари ﷺ дупна: «Дугъриданна Аллагъу Тааълайиз варитѳан ккунни ччвурар Абдуллагъ, Абдуррагъман, Абдуразакъ, Абдурагъим, Абдулкъадир ву». Яни вари Аллагъдин ﷺ лукѳвалихъиди, Дугъан ччвурнахъиди аълакълу ччвурар. Жара гъядисдиъ дупна: «Учву пайгъамбарин ччвурар тувай, ва Аллагъу Тааълайиз варитѳан ккунни ччвурар Абдуллагъ, Абдуррагъман ву, хъа варитѳан гъякълудар – Гъярис, Гъаммам, хъа варитѳан дарцци ччвурар – Гъярб, Муррат». Пайгъамбари ﷺ варитѳан дарцци ччвурар Гъярб (дяви) ва Муррат (къутѳкъливал) гъапну, гъаз гъапиш дяви ва къутѳкъливал инсанариз варитѳан дарццидар ву. Ибн Аббасди кѳибтѳура: «Аллагъу Тааълайи жегъеннемдиан Аллагъдихъ ﷺ хъугъдар адаиди, ва удучѳварикан сарпидар пайгъамбарин ччвурариз тялукъ шлудар хъиди». Пайгъамбари ﷺ пайгъам-

барин ччвурар тувай гъапну, гъаз гъапиш дурарин хасиятар варитѳан ужудар ву, ччвурар варитѳан гъюрматнаандар ву. Гъацѳира малаикарин ччвурар тувуз хай шулу: Жабраил, Микаил, Исрафил, Ризван ва гъ.ж.

Пайгъамбарихъан ﷺ дуфна: «Гъиямат йигъ улубкъган, пиди: Гъит Мугъяммад ччвур алидар гъуджври ва Пайгъамбарихъна ﷺ вуйи гъюрматнаан Женнетдизди учѳври». Хизандин эйсийи чан веледарикан саризкъан Мугъяммад кѳуру ччвур тувну ккунду. Гѳизафдари чпин веледариз Мугъяммад кѳуру ччвур тувру ва чпин абайин, ясана адашин гъюрмат убхюри му ччвур тувунза кѳури шулу. Ужу хъибди, эгер сабпи ражари дугъаз душваъ Пайгъамбарин ﷺ ччвур рябкъюйиш, хъа хъасин абайин, ясана адашин. Гъацѳира бабан функан ктахъуризра ччвур тувну ккунду, эгер думу бай вуш - жиларин ччвур, риш вуш – дишагълийирин. Хъа эгер бай вуш, риш вуш абгъю апѳуз шулдарш, къюби, яни баяризра шубаризра тялукъ шлу ччвур тувру. Месѳла: Асма, Гъинд, Пѳалгъя (т), Уъмайра (т) ва гъ.ж. Аллагъу Тааълайиз ккунни ччвурар айиганси, дугъаз даккни ччвурарра а. Бухарийин, Муслимдин кѳитабарѳи дупна, Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Аллагъу Тааълайин улихъ варитѳан исккан ччвур Маликуль Амляк (паччгъарин паччагъ) кѳуру ччвур али жили кас ву. Жара гъядисдиъ дупна: «Гъиямат йигъан Ал-

лагъу Тааълайиз варитѳан даккнир, варитѳан исккан вуйир Маликуль Амляк кѳуру ччвур алир ву». Гъаз гъапиш, му ччвур Аллагъу Тааълайизтѳан гъайри, саризра тувуз хай шулдар, ва Исламдинди му ччвур, ясана мянайинди дидиз ушар вуйи ччвур тувуз хай шулдар, месѳла: Гъякимулъ гъуккам.

Гъацѳира хай шулдар Абдулкъяба, Абдулгъясан, Абдуманаф ччвурар. Пайгъамбари ﷺ гъацѳира Ясар, Рабагъ, Нажагъ ва Афлагъ ччвурар мутуванай гъапну. Гъаму юкъуб ччвур веледариз тутрувуб ужу ву. Гъацѳира мусурман дару ччвурар тувну ккундар. Ихъ диндиъ инсанариз ужудар дару лакѳамар тувуб хай шлудар. Аллагъу Тааълайи гирами Къур'андиъ дупна: «Учву ужудар дару лакѳамар мутуванай». Инсандиз къабул даршлу нугъат, лакѳам тувуз хай шулдар кѳуру гафнан аблимарин арайиъ гаф саб ву, гъятта думу лакѳам, нугъат гъадгъаз тялукъ шлудар вушра. Мисалназ, думу улариз дяркъѳурур, ясана хил хъадрур вуш, дугъаз сакъур пуб ва гъ.ж. Пайгъамбарин ﷺ адлу асгъаб Абубакрин Аътикъ кѳуру лакѳам вуди гъабхъну. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Абубакр (абтикѳуллагъ) Аллагъу Тааълайи жегъеннемдин цѳихъан азад гъапѳур ву». Магъа гъамцдар лакѳамар тувуз хай шулу.

Аърабари Абу (адаш), ясана Умму (дада) гафарихъди балин ччвур сатѳи дапѳну лакѳам туври шулу. Мисалназ: Абу Абдуллагъ. Пайгъамбаринна ﷺ Абулькъасим кѳуру лакѳам ади гъабхъну, ва думу чан абхюну чвуччвухъди аълакълуб вуйи. Жвуваз велед адаршра, гъацѳиб лакѳам ади хъуб ужу ву, мициб дюшюшдиъ дугъу эгер чаз бай гъахънийиш, чав фициб ччвур тувуз ниът ади гъабхънуш, ари гъадму ктабгъуру.

Мусурмнарѳиз чпин веледариз Мугъяммад кѳуру ччвур тувуб ужу ву, амма Абулькъасим кѳури лакѳам тувуб саспи аблимари ужу дар кѳура. Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Учву веледариз йиз ччвур тувай, амма йиз лакѳам мутуванай».

Гъарсар мусурман касди чан веледиз ужуб мусурман ччвур тувну ккунду, Гъиямат йигъан ужударин арайиъ хъпан бадали, гъаз гъапиш думу йигъан инсанариз чпин ччвурариинди дих апѳиди. Месѳла, Абдуллагъ гъапиган, вари Абдуллагъ кѳуру ччвур алидар уч хъиди, ва дурари гъисаб-суал тувди. Гъит Аллагъу Тааълайи ихъ гъисаб-суал рягътиб апѳри! Амин!

Истихара ва дидин жюрир

Ихъ уьмриъ, саб ляхин фици гьапшиш ужу шуйкIа кIури, гизаф кIвахънивалар шулу. Гьямд ибшри Аллагъдиз ﷻ, Дугъу ухъуз чан ргъим-лувалиинди Чахъди мушавара апуз мумкинвал тувна, яни истихара апуз. Истихара фу вуш, дидин фазилатвал фтиъ вуш, ачухъ апIбан бадали, учу ихъ адлу алим Магъди-гъяжи Аьбидовдихъди сюгъбат гъубхунча.

– Магъди-гъяжи, истихарайин, гъяй-ифки, вари мусурмнар гъаври адар. Истихара фу вуш ва дидкан фициб мянфяаьт аш, хабар тувайчва?
– «Истихара» инсандиз ужу вуйиб ктаб-губ кIуру мяна айи гаф ву. Ухъуз Пайгъамбари ﷺ улупу истихара, думу жвуван ктабгъувалихъ жвув мягърум дапIну, Аллагу Тааьлайина гьибтуб, Дугъу ктаб-губдин, Дугъан гъюкмийн таваккалвал апIуб ву. Аллагу Тааьлайи амру гъапIу, ясана гъярам гъапIу ляхнарин арайиъ инсандин сарун ктабгъувал дубхъну ккундар. Хъа Аллагу Тааьлайи ухъуз ктагъуз гьитру дюшюшарра а, гъадмуган ухъу дурар Аллагу Тааьлайи улупу къисматназ гьитуб - ари гъадму истихара ву.
– Истихарайин фицдар жюрир а?
– Истихара шубуб жюрейин а: Пайгъамбари ﷺ ухъуз улупу истихара – думу суннат гъудган ву, дидин къяляхъ дюаь урхуру; НивкIуз гъягъяйиз улихъна апру къюб ракааьт гъудган – му къюбпи жюре истихара ву. Гъудган апIбалан къяляхъ, дюаь дурхну ахуз дахъру, хъа нивкIуъ думу ляхниз я саб лишан, ясана ачмиш апIувал гъюз мумкин ву. Ва шубубпи жюре – сюбгънариинди апру истихара. Сюбгънар гъапиган, гьисаб апIуз шлудар вари дахил шула: тумар, нахут харар ва гъ.ж.
– Истихарайи гьарган ужуйи улупуру кIури якъинди пуз шулин?
– Истихара гьарган дюзиб ву! Амма ухъу саспи вахтари истихарайиъ Аллагу Тааьлайи ктабгъубдин рази духъну ккунивалин гъаври шуладархъа. Аллагу Тааьлайи му дюн'я, ухъу леззет гъадабгъри кIури, халкъ дапIнайиб дар аьхир. Дугъу ухъуз гъякIу уьмур ухъу кечмиш хъпан къяляхъ, Гъиямат йигъан къяляхъ тувди. Ва истихара апру касдиз якъинди аьгъяди ккунду, диди чан Ахиратдиъ шад апруб улупрубдикан.
– Мусурман касдиз истихара фукъан герек вуйиб ву? Ва истихара дапIну ккуну тьяйн вуйи дюшюшар айин?
– Эгер «герек» кIуру гафнаъ фарз кIуру мяна аш, ваъ, думу фарз дар, Думу Пайгъамбарин ﷺ суннатикан ву. Истихара ухъуз фукъан гереклуб вуш, магъа гъяди-сарикъ дупна: «Адамдин баярин шадваларикан ву истихара апрувал, ва Аллагу Тааьлайи чаз улупубдин, ктабгъубдин разиди гъузувал. Хъа эгер дугъу думу Аллагу Тааьлайихъан гьерхувал дипиш, думу бахтсуз кас хъиди». Гъацира аьгъя-хъузки, Пайгъамбари ﷺ чан асгъябариз, Къур'ан урхуз улупруганси, истихара апIузра улупури гъахъну. Гъядисдиъ дупна: «Аллагу Тааьлайихъан гьерхру, мушавара апру кас гьалатI хьидар».
– Истихарайи улупубдихъди гьарган душну ккундин?
– Эгер истихарайи улупубдихъди гъягъ-юрдарш, думу Аллагу Тааьлайихъна адаб дарапIуб, адаб гьибтуб гьисаб шулу. Ав, думу гьибтбан гунагъ шулу пуз шулдар, гъаз гъапшиш истихара Шариаьтдиъ улупнайи фарз дар. Амма улупубдихъди гъягъюб ужу ву. Мисал вуди Хасавюрт шагъриъ гъабхъи саб гъядиса ктибтуз ккундузуз. Сар касди гъацI къиматназ йиц масу тувради шулу,

гъаз гъапшиш дугъаз пул герекди вуйи. Сариз думу йиц гъадабгъуз ккун гъабхъну ва истихара апру. Истихарайи гъадабгъуз улупурдар. Дугъу сабана ражари истихара апру ва хъанара улупурдар. Думу мягътал духъну, саспи дюшюшариъ истихарира дюзди удубчIвударки, гъапну. Истихарайихъди дурушди, дугъу йиц гъадабгъуру. Хъайигъан дугъан йиц йибкIуру. Му мисалиинди узуз пуз ккундузузки, истихарайи улупуб гъаму дюн'яйиъ ухъуз рябкъюрайиб ву. Хъа жараси хъузра мумкин вуйи аьхир, мисалназ, думу йиц гьитIибкIуб хъуз мумкин вуйи ва гъ.ж.
Имам Нававийи дупна: «Истихар апру касди, чан юкIв фтиз ачмиш гъабхънуш, гъаддихъди душну ккунду». Гъацира дугъу дибикIна: «Истихара апIайиз, эгер инсан тамамди Аллагъдиз ﷻ табигъ шулдарш, Дугъан гъюкмариъ, ктабгъувалариз шаклу вуш, думу Аллагу Тааьлайихъан гьерхрайи кас шулдар, думу чан шагъватнахъди, нефсдихъди мушавара апруайир ву». Гъаци вуйиган, ухъу ухъуз истихарайи улупубдин рази духъну, гъадму тамам дапIну ккунду.
– Истихара фуну касдихъан вушра апIуз шулин, дарш думу апIуз ихтияр гъадабгъну ккундин?
– Истихара Шариаьтдин гъюкмариан ву. Гъаци вуйиган, эгер ухъу мусурмнар вуш, ухъузра Пайгъамбарихъан ﷺ ихтияр ахъуз.
– Магъди-гъяжи, саспидари Пайгъамбари ﷺ истихара апури гъахънийин, даршсана думу бид'аь вуйин, кIури гьерхри шулу...
– Истихара бид'аьйикан дар, Пайгъамбари ﷺ чав думу чан асгъябариз улупури гъахъну. Хъа саспидари думу вахтари сюбгънариинди апру истихара адайи, пуз мумкин ву. «Фатгъуль Аьлам» китабдиъ дупна: «Сюбгънариинди истихара апIбакан кIуруш, саспи алимари думу апIуз ихтияр тувну, хъа саспидари тувундар». Хъа истихара апIури, ухъу ихтияр тувдарихъди душну ккунду, гъаз гъапшиш душваъ Шариаьтдиз къаршу вуйиб фулкIара адар. ДумутIанна гъайри, ухъуз думу ихъ устазарира улупну, ва дурарин дидиз далил айивалин ухъу шаклу духъну ккундар.
– Гъийин йигъан саспидари, чпиз истихара апIина кIури, устазарикан ккун апIури шулу. ТIарикъатдин жара суалар дарди гъаци апIувал устазарихъна адаб гьибтубвал шулин?
– Саб шаквалра адарди, думу адаб гьибтубвал гьисаб шулу. Ихъ вахтарин сар устазди ктибтну, дугъахъна сар жигъил бай гъафну, чпин дадайиз гъяждиз гъягъюз истихара апIуб ккун апIури. Истихарайи гъягъюз улупну, ва дугъу чахъди дадара гъяждиз гъухну. Дугъан дада гъяждиз кечмиш гъахъну ва Пайгъамбарин ﷺ хпир Хадижатдин гъвалахъ фаркъат гъапIну. Хъа бай гиран дапIну къяляхъ гъафну. Хъа шейхди гъадму жигъил рякъюб гъамус гъагъиди вузуз гъапну. Ухъуз варидариз аьгъяхъузки, гъяждиз кечмиш гъахъиш, дугъаз фициб саваб аш. Хъа фици гъаври аьру гъаму жигъил чан дада шадлу, Аллагу Тааьлайи кадагънайидарикан вуйибдин? Думу мициб шадвалин гъаври адар.
– Гъудган истихарайинна сюбгънариинди апру истихарайин арайиъ фициб фаркъвал а?
– Му истихарайин саб жюрейин фаркъвал адар. Сюбгънариинди истихара апIуб рягъятди ву, сарун жараб фулкIара адар. Суннат гъудган апIуз, дидин жавабназ ккилигуз вахт адру дюшюшарра шулу, яни гьарган дициб мумкинвал дархъузра мумкин ву, гъаци вуйиган му жюре истихара гизафси ишлетмиш апруб ву.

Шаклу дюшюшариъ апру суннат-гъудган

ИСТИХАРА ГЪУДГАН ФИЦИ АПУРУШ ВА ДИДИН ФАЗИЛАТВАЛИКАН

Муqъаммад-Рамазан Ражабов
Дагъ. Огни шагърин имам

Му къюб ракааьтдикан ибарат дубхънайи суннат-гъудган ву. Имам Гъазалиийи чан «Игъя» китабдиъ дибикIна: «Фуну касдиз саб ляхин апIуз ккун дубхъну, амма гъадму ляхин гъапшиш ужу шулуш-шулдарш кIури кIвахъниди вуш, гъит дугъу гъаму суннат апру». Мисалназ, сар касдиз саб машин гъадабгъуз, ясана хал'йишв апIуз ккунду, амма фици гъапшиш ужу вукIана кIури, юкIв

фазликал аьзими фаиннака такъдиру ва ла акъдиру ва тьяламу ва ла аьламу ва анта аьлламул гъуюби. Аллагъумма ин кунта тьяламу анна гъазаль амру (гъамушваъра жвуван ният кIваин апру) хайрун ли фи дини ва мааьши ва аькъибати амри ва аьжили амри ва ажилгиъи, факъдургу ли ва яссиргу ли сумма барик ли фигъи. Аллагъумма ва ин кунта тьяламу анна гъазаль амру (гъамушваъра жвуван ният кIваин апру) шаррун ли фи дини ва мааьши ва аькъибати амри ва аьжили амри ва ажилгиъи, фасрифгу аьнни васрифни аьнгъу вакъдур лиял хайра гъяйсу кана суммарзини бигъи». Гъамдин къяляхъ жвуван юкIв наанди илтибкIнаш лигуру, гъадму ляхин апIуз, даршсана дарапIуз. Эгер гъадму ляхин апIбахъинди юкIв зибгуруш, апIиди, дарш апIидар. Гъаму саб ражари апIбахъан хъанара шаквал гъубзиш апIидикIана апIидаркIана кIури, гъит хъанара гъадму суннат

сикинди дар, гъаци гъабхъиган дугъу гъаму суннат-гъудган апру. Думу суннатдиз гъамци ният апру: «Узу ният гъапIза къюб ракааьт истихара-суннат гъудган апIуз Аллагу ﷻ бадали, Аллагу Акбар». Сабпи ракааьтдиъ «аль-Фатигъийин» къяляхъ «Кафирун» сура урхуру, къюбпи ракааьтдиъ «Фатигъийин» къяляхъ «Ихлас» сура урхуру. Суннат ккундукIбалан къяляхъ гъаму дюаь урхуру.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ ، وَأَنْتَ عَلَامُ الْغُيُوبِ ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ « هَذَا تَسْمِي حَاجَتِكَ » خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أُمْرِي أَوْ قَالَ : عَاجِلْ أَمْرِي وَآجِلْهُ ، فَاقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ ، اللَّهُمَّ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ « هَذَا تَسْمِي حَاجَتِكَ » شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أُمْرِي أَوْ قَالَ : عَاجِلْ أَمْرِي وَآجِلْهُ ، فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْني عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ ارْضِنِي بِهِ .

«Аллагъумма инни астахирука би илмика ва астакъдирука бикъудратика ва ас'алука мин

апру. Къюбпи ражарира дархъиш, гъит шубубпи ражарира апру ва гъамци ургуб ражаризкъан апру. Гъамрарикан сабанкъан юкIву фу дапIну ккундуш кIур, иншаАллагу. Жабир асгъябди гъапну, Пайгъамбари ﷺ Къур'андин аятар учуз фици улупнуш, ари гъаци гъарсаб ляхниз истихара гъудганра улупну. Жара гъядисдиъ дупна: «Учван шлизкIа фулкIа апIуз ккун гъабхъиган, гъит къюб ракааьт суннат апру, хъасин чаз ккуниб йипри ва дюаь апру (Ибн Мажагъ). Алимари дупна: «Фуну касдиз юкъуб мутму тувнаш, думу кас жара юкъуб мутмуийихъ мягърум хьидар: Фунуриз шукур апIуз къувват тувнаш, думу артухъ хъувалихъ мягърум хьидар, фунуриз туба апIуз къувват тувнаш, думу къабул апIбахъ мягърум хьидар, фунуриз истихара апIуз къувват тувнаш, думу хайирлудихъ, ужубдихъ, мянфяаьт-лудихъ мягърум хьидар, хъа шлиз мушавара апIуз къувват тувнаш, думу гъякъ'валихъ мягърум хьидар». Гъаддиз гъюрмаглу мусурман чъйир ва чъйир, гъит Аллагу Тааьлайи ухъуз истихара апIузра къувват туври.

Мусурман кас кIваантIан хьугъну ккунн дюшюшар

Назир Нуров
Табасаран райондин «Ас-салам»
газатдин вакил

Саб ражари Пайгъамбар ﷺ чан ас-гъябарин гьялкьайиъ дуснайиган, инсандин суратниинди Жабраил малаик дуфну, дугъхан диндин мурхьларикан, имандикан, исламдикан ва игъсандикан гьерхру. Пайгъамбари ﷺ гьапну: «Иман Аллагъдихъ ﷻ, Дугъан малаикарихъ, Дугъан китабарихъ, Дугъан пайгъамбарихъ, Гьиямат йигъахъ, къадарнахъ, вари ужубра харжибра Аллагъу Тааьлайин амриинди шулайибдихъ хьугъувал ву. Исламдикан кIуруш, думу шагдадат хуб, Йигъан хьуб гьудган апIуб, Рамазандин вазли ушвар дисуб, закат тувуб, мумкинвал айи касди гьаж апIуб». Игъсандихъна гьафиган, Пайгъамбари ﷺ гьапну: «Йгъсан – думу Аллагъу Тааьла увуз рякьюрайиганси ибадат апIуб ву, гьятта увуз Думу рякьюрадаршра, дугъриданна Аллагъу Тааьлайиз уву рякьюра». Гьаз Аллагъу Тааьлайи дин гьаму жорейиинди дебккуну - инсан-

ра шубуб пайнакан ву аьхир, дурар аькьюл, жандак ва рюгъ ву. Ва гьаму диндин шубуб мурхьли ихъ жандин шубуб пайназ тербия тувну ккунду. Иманди аькьюл тамам апIуру, Исламди - жандак, игъсанди - рюгъ. Гьачай жикъиди имандин мурхьларикан улхухъа

Аллагъу Тааьлайихъ хьугъуб
Гьякьлу мусурман Аллагъу Тааьла Сар вуйивалихъ, ибадат апIуз лайикъ вуйир вуйивалихъ ижмиди ва кIваантIан хьугъну ккунду. Аллагъ ﷻ гьарган айир ву, эввел, аьхир адрур, Думу вахтарихъ дигиш шлур дар ва вахтра Дугъаз дигиш шулдар, Дугъан саригъра мюгъгаж вал адар, Дугъаз ухшар вуйиб адар ва Учвра саризра ухшар дар, Думу чIивир, Кьудратлу вуйир, вари Ебхьрур, вари Рьабкьрур, Калам айир ву, вари шлуб, ужуб вушра, харжиб вушра, Дугъан амриинди шулу, амма харжибдин рази дар. Аллагъу Тааьлайи вари халкъ гьапIну, Думу варидин Агъа ву ва Дугъан амриинди вари фанара хьибди, Дугъаз шерикар тувуб варитIан аьхю гунагъ ву. Аллагъу Тааьлайи, чан рягъматдинди инсанариз аькьюл тувну, дурар имбу халкъ гьапIдарIан заанди дерккуну. Хъа аькьвлин мянфатнакан кIуруш, думу Аллагъу Тааьлайикан, Дугъан амрарикан аьгью апIуб ва Дугъу улупнайи рякьюгъди гьягъуб ву. Магъа гьамциб фикир дубхьну ккунду гьякьлу мусурман касдин. Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир, гьамциб дюшюшдикан фикир апIухъа. Къюр кас саб дагъдиланмина

гьягъюри шулу, саб дупну дурариз саб уткан хал рякьюру. Думу хулан багахъ бахча, дагар, утканвалар хъади шулу, ва урчIаринира гьачай кIури дибикIна. Дурар учIвру, айитIра вари утканди ву. Дурарикан сари кIуру: «Лиг, фукъан уткан хал дарин, му тикмиш гьапIур девлетлу, жумартлу кассир ву. Гьаз гьапиш душв'ин лигури фужкIа алдар, хулаз лигури ху алдар, амма урчIаринин гьачай кIури дибикIна. Ухъу му хулаъ ужуди, ихтиятди духьну ккунду, эйсийин улихъ биябур дархъуз». Хъа тмурури кIуру: «Мидин эйси аш, адарш гьапIуб аьгъявуз? Увуз думу гьяркьюнуз?». «Ваъ, гьяркьюндарзуз», - жаваб тувру тмурури. «Дици вуш, эйси адар, эгер айиш, ухъуз рякьидийи». «Вагъ, эгер эйси адарш, му хал гьапIуб ву, му бахча, му дагар наънан ву?», - гьерхру дугъу. Къюрпири кIуру: «Магъа гьаму жилар гьутIурчIвган, гьванар чибчпийн алахъну, гьамциб хал гьабхъну, мархьар гьургъган, дагар гьабхъну». Ари гьамус учу йипай: гьамрарикан фунур гьаму хулаъ лайикъ вуйибси хьиди: гьамдин эйси адар кIурур, дарш эйси а кIурур? Аллагъу Тааьлайихъ хьугъували инсандиз кюмек апIуру. Ухъу Аллагъди ﷻ ухъуз гьаму дюн'яйиъ тувнайиваликан кIваълан гьапIну ккундар. Аллагъу Тааьлайи кIура: «Узу уву Ахиратдиз халкъ гьапIуна ва увкан аьмаларра ахиратдиз ккундузуз. Уву гьибт му фана дюн'я, дугъриданна уву дидиз халкъ дапIнайир дарва. Дугъриданна думу фана шлуб ву, ва дидихъ хьергнайидарра фана шлудар

ву. Эгер уву гьелелиг даахнаш, уягъ йихъ яв нивкI'ан». Гьарсаб хътабгъу нефесниинди ухъу Ахиратдихъна багахъ шулахъа. Ухъу хъадну къюрд фици алдапIуруш, хъа къюрдну гьюру къюрдуз фици гьязур шулуш, фикир апIурхъа ва магъа гьамци тап аьхиризкъан гьаму дюн'яйин ляхнарихъ шулхъа, Аллагъдикан ﷻ кIваълан гьархну, ухъу Дугъан лукIар вуйиб кIваълан гьапIну, гьялал-гьярм жара дарапIди, ихъ Ахиратдиз гьязурлугвалар гизаф аьжужди ву. Ухъкан фужкIа гьаму дюн'яйин гьягъруган, думу аьхиримжи рякьюз шубуб ляхни гьяру. Сабпиб – дугъан мал-мутму, дугъу зегъметниинди уч гьапIуб. Къюбпиб – дугъан хизан. Дурар бадали дугъу, йигъ-йишвар дарпиди, амкI адапIури гьезанмиш апIуйи, амма Аллагъ ﷻ кIваълан гьяну, Ахират кIваълан гьапIну. Чахъди шадвалив, читинваларихъ шлу дустари магъа думу накъвдихъна хъади душну, накъвдик кивну, къяляхъ гьушну. Дугъахъди накъвдиъ фужкIа гьузурдар, думу сар ву. Шубубпиб – дугъан ужудар ва харжи аьмалар. Ихъ аьмалар ухъухъди накъвдизди учIвди. Ухъу накъвдиъ учIвган, ухъухъди я ихъ дустар, я ухъуз мода улупдар хьидар, уву душваъ сарди хьидива. Ухъу гьаму дюн'яйиъ гьарсаб гьапIубдихъан жаваб тувну ккун хьибди. Ари гьаци вуйиган, эгер уву фикирлу кас вуш, гьадму йигъкан фикир апIин ва ужудар аьмалар апIин.

Аьхир гьюру нумрайиъ

Мусурман, жилир ва игит

Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир! Гьачай, шлиз чан абайи саб лап заан багъаллу вуйи мутму гьибтнуш, гьацир касдикан улхухъа. Думу мутму гьарсар касдиз чазра лап герек вуйиб ва чан веледарихъанра думу дарди гьузуз даршлуб ву. Ва думу мутму гьадмукъан багъалуб вуки, гьятта, эгер сар кас му шейъ бадали вуйи женгнаъ гьакIиш, дугъан, игит ву кIури, тяриф, ад абхъру, дугъан аднакан мяьлийирра ктагъуру. Хъа гьамус фикир апIухъа, му багъалу мутму, чазра чан веледар-худларизра вушра, шли кепкиан масу тувнуш. Дугъу думу чанра, чан абйиринра ва чан веледаринра варитIан нярс душмниз саб-къюб кепкихъ масу тувну. Дугъу думу тувнуки гьацир душмниз, шлиз чанра ва чан къарабатаринра хайир ккундарш ва думу кIулихъди мугъахъна вуйи гьюсудвали, алчагъвали, тярсвали ацIна. Аммаки му касдин абйирин ва атаабйирин уьмур, думу душмандиз гьаршуди женгназ удучIвну, чпин уьмур туври гьубшну, ва ватанпервалин намусди дурарихъ му мутму масу тувуз гьибтундар. Ухъу дицир касдиз фуж пидихъа? Инсанвалин гьиллигъар заан вуйи касди мугъаз зулумкар пиди. Жилирвал ва ягъ-намус заан вуйи касди мугъаз, хпи тяфайин тIул гьапIу жилир, кIури ччур тувди. Ватанпервервалин гьиллигъар, хасиятар багъалу вуйи касди мугъаз ватан масу туву гучIбях пиди. Хъа мусурман кас гьаму вари хасиятариз къимат айир духьну ккунду. Гьаддиз ухъу мугъаз зулумкар, хпи тяфайин гьиллигъар кайир, ватан масу туву ужуз кас пидихъа. Гьачай гьийин йигъахъна хътакухъа ва ихъ гьялназ ва гьамусяьтдин инсанариз лигухъа: Ихъ абйири ухъуз «Ислам дин» кIуру гьациб багъаллу мутму гьибтундайинхъа?! Думу ихъ абйирин варитIан багъалу мутму дайинхъа, дурари чпин жанар му дин бадали дивундайинхъа?! Наши думу вахтар ва ихъ табасаран къушми 60 агъзур гьяйвнаринин алидари асгъябариз дин тарабгъуз кюмек гьапIдар?! Наши думу диндин

Ихъ абйири ухъуз гьибту Ислам дин масу мутуванайчIва инсанар!

игитар, чпин ад ва чибкан улхуб гьийин йигъазра ккудубкIну адрудар?! Наши думу ухъухъна дин хъади гьафи, ва Аллагъдин ﷻ рякьюъ чпин жанар туву асгъябар?! Хъа гьийин йигъан ихъ гьиллигъар фициб гьялназ дуфна? Ухъу ихъ багъалу дин ва дагълуйин намус фициб дережейиз кидипна? Ихъ заманайи му дин, ихъ абйирин ва Пайгъамбарин ﷺ ирс масу туврадаринхъа? Ва думу ихъ варитIан аьхю душмниз, шейтIан льянатуллайиз, ухъу жегъеннедин цIиз гьахуз ккунибдиз, гьацдар Ислам дин тIанкъ апIуб мурад-метлеб вуйи къяфирариз масу туврадаринхъа?! Гьяйиф, ихъ арайиъ гьаму дюн'яйин чIюрхяр бадали, саб

гьелин леззет бадали, къяфирарин къанундихъ, намус адру инсанарин модайихъ гьаму чазра, чан веледаризра гьибтнайи багъалу ирс масу туврудар а. Дурари чпинра, чпин веледаринра ругъярин хал, Ислам дин ккидипну, чпин рюгъяр уьлкейиъ ургну, уьргъну гьитна. Дицир кас, чан абайихъан гьурубкью чан хал, веледарра гьюляригъна утIуккуну, саб тикисиб наркотикдихъ масу тувуриз барабар ву. Гьит Аллагъу Тааьлайи ухъу чIуру гьиллигъарихъан ва мусурман касдиз лайикъ дару аьмаларихъан ярхла апIри! Амин.

Амир Мевлютов

– Йипайчва, Шариатдинди сумчир фила дапну ккунду: жигъилар сатли хъайиз, даршсана дидин къяляхъ? Ич му суалнан гъякънаан жюр-бежюр фикрар гъяхънийич: саспидари сатли хъайиз, хъа тмундари хъпан къяляхъ кфура. Учу газатдин редакцияйи гъапибдихъ хъугърача ва, учву фициб жаваб тувуш, гъаддихъди гъягъидича.

– Саб кфуруб, киваин аплуз ккундузуки, жигъилариз тебрик аплуз гъюб, шадвал аплуб Пайгъамбарин ﷺ сунна ву, аммаки Шариатдин саргъятарилан улдучивну ккундар. Сумчирин метлеб гъаму ляхнин гъякънаан шадвал улупуб ву, Аллагъу Таълайиз гунгъар аплуб ваъ. Хъа суалнан гъякънаан адлу алим Хатгибу Ширбинийин «Мугъниль Мугътаж» китабдиъ дупна: «Имам Субкийи Багъавийин гафар хура, никягъ апбхъанмина фу вахтна вушра сумчир аплуз хай шулу. Амма жигъилар сатли хъпан къяляхъ афзал, ужу ву, гъаз гъапиш Пайгъамбари ﷺ сатли хъпан къяляхъ теклиф аплури гъяхъну» (Мугъниль Мугътаж», 4-пи том, 343-пи маш).

– Кечмиш шулайрин багахъ сабпи ражари фу дапну ккунду?

– Имам Нававийин чан «Мингъаж Палибин» китабдиъ дибикна: «Инсан кечмиш хъувалин сабпи лишнар ачмиш гъяхъиган, думу арчул гъвал'инди дитну ккунду». Эгер арчул гъвал'инди дитуз мумкинвал адарш, «Фатгуль Аыллам» китабдиъ дупнайиганси, гагул гъвал'инди дитру, хъа эгер дицибра мумкинвал адарш, къял'инди дитру. Дишлади къял'инди дитуб ужу ву кфуру алимарра а. Гъамциб гъялнаъ ади дугъаз «Ла илагъа иллаллагъ» гафар текрар аплуз гъитуб ужу ву. Муслимдихъан дуфнайи Пайгъамбарин ﷺ гъядисдиъ дупна: «Кечмиш шулайриз «Ла илагъа иллаллагъ» гафар улупай». Жара гъядисдиъ дупна: «Шлин ахиримжи гафар «Ла илагъа иллаллагъ» гъяхъиш, думу Женнетдиз гъягъиди» (Абу Давуд, №3116; Гъяким «Мустадракдиъ», №1299). Имам Мугъяммад Хатгибу Ширбинийи «Мугъниль Мугътаж» китабдиъ имам Нававийин «Мингъаждиъ» айи гафариз тафсир вуди дибикна: «Амур аплури, «Ла илагъа иллаллагъ» урх кфури дупну ккундар, хъа дугъан багахъ жвуву дурхну ккунду, гъадгъаз киваин аплури. Эгер кечмиш шулайри думу гафар саб ражари гъапиш, гъаддинди чъаън дапну ккунду. Эгер му гафарин къяляхъ дугъу хъанара фукла гъапиш, дугъан багахъ хъанара гъаму гафар текрар аплуру, дугъан ахиримжи гафар зикру хъпан бадали». «Фатгуль Аыллам» китабдиъ гъазира дупна: «Кечмиш шулайрин багахъ ягъал сесниинди «Ясин» сура урхуб ужу ву, ва «ар-Рад» сура жвувакди. «Ясин» урхувалин гъикмат гъадму вуки, кечмиш шулайриз Гъиямат йигъандин гъялнакан киваин аплуб. Хъа «ар-Рад» сура - рюгъ адабгъувал рягъят аплуз. Гъадму китабдин шубубпи томдиъ дибикна, гъудгнин джиккфу гъакфирихъна Жабраил малаик гъюру кфури. Гъаци вуйиган, гъит дициб гъялнаъ айир гъудгнин джиккфу ишри. Кетгерцнайирин, гъациб гъялнаъ айи касдин багахъ душвахъ хъайидари анжагъ ужублакан дулхну ккунду, гъаз гъапиш дурарин гафариз, дюъйириз малаикари «амин» кфуру.

– Эгер жилирна хпир йисган артухъ чпи-чпихъан жаради яшамаш шулаш, дугъу хпириз кюмек дарапрузализра дилигну, никягъ батгил шулин?

– Гъаму дупнайидинди, эгер тлалакъ тувундарш, фукъан вахтна дурар жа-жаради дуламиш гъяхъишра, никягъ батгил шулдар. Хъа му суалнаъ ухъуз ачмиш дапну адубра гъубуз мумкин ву, гъаци вуйиган, мицдар суаларин гъякънаан дишлади имамдихъна, алим касдихъна душну, гъадгъухъан агъюу дапну ккунду. Телефондихъан, ясана кагъаз дибикфу, мурарин гъюкум адабгъуз лап читин ляхин ву.

– Жилирихъан гъудучивалан къяляхъ хъанара гъадму жилириз хпирди гъягъюз хай шулин?

– Уву гъудучиву жилириз гъудучивалан къяляхъ хъанара гъягъюз хай шулу, амма дици апбан бадали улупнайи шартлар а. Эгер тлалакъ шубубпи ражари туврайиб вуш, ясана дишлади шубуб тлалакъ тувнуш, думу хпир къяляхъ дисуз хай шулдар, гъятта думу жарариз душну, дурарин арайиъ сатливал дубхъну, дурарин тлалакъ дархъиди, ясана думу жилир кечмиш дархъиди, ва хъасин идда (шубуб ражари дишагъли палтарикан шлу вахт) ккудубкбалан къяляхъ, дугъхъан уву хъанара швушвди гъадагъуз шулу. Хъа эгер тлалакъ саб, ясана къюб ражари тувнуш, увуз думу жарариз дурушишра къяляхъ аплуз мумкинвал авуз. Мициб дюшюшдиъ, эгер иддайин вахт ккудубшундарш, увхъан думу никягъ цийи алалапди къяляхъ дисуз шулу. Хъа иддайин вахт ккудубшнушра, увхъан думу къяляхъ дисуз шулу, амма никягъ, чан вари шартлар ади, цийи алапну ккунду (лиг «Тугъфатуль Мугътаж», 3-пи том, 420-пи маш).

Гъудгнин жикфу вахтна кфулин масгъ апруган урхру дюаъ

اللَّهُمَّ حَرِّمْ شَعْرِي وَتَسْرِي عَلَى النَّارِ وَأَظْنِي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّكَ عَرْشِكَ

«Алагъумма гъаррим шаъри вабашари аъла ннари ва азиллани явма ла зилла илла зиллю аърщика». Мъана: «Я Аллагъ, ииз жандак ва чларар жегъеннеминди циз гъярам апин ва Аършдин сиринтлан адру ийгъан узуз сирин тув».

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди

аълакъалу вуйи месэлирикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана

«Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш,

зенг апинай: 8-960-411-19-53, ясана 51-85-22.

Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек апидича ва ичв

гъуллугъар тамам аплуз чалишмиш хъидича.

Мялумат

Диндин мурхъларикан саб гъяждиз гъягъюб ву. Гъяж аплувал инсандина фарз шулу, эгер дугъан дина гъягъюз дакъатар ва сагъвал аш. Гъямд ибшри Аллагъдиз ﷻ, гъяждиз гъягъюз дакъатар адрударизра гъамус му диндин мурхълул пулсузди аплуз мумкинвал тувна. Дурар Сулейман Керимовди туву путевкйирихъди гъягъиди. Ухъуз агъюганси, му ихъ ватанагълийи чан терефнаан мусурмариз аплурайи кюмек ву. Гъит Аллагъди ﷻ дугъу аплурайи кюмек къабул апри.

Керимовди туву путевкйирихъди гъягърудар ктагъбан бадали, гъяждин оргкомитетди исихъ улупнайи шартлар дивра:

- 1) Гъяждиз гъягърудар анжагъ гъулан, райондин советди тупут ипбиинди ктагъуру, думу советдиз райондин (гъулан) имам, райондин (гъулан) ва жямъатдин вакилар дахил шула.
 - 2) Тупут ипбаъ гъяж тамам аплуз пулин дакъатар адру ксар иштирак духъну ккунду.
 - 3) Гъяждиз гъягъурин яшар 30-рилан 65-диина йисар вуди хъуб ужу ву.
 - 4) Думу сабпи ражари гъяждиз гъягъюрайир ва гъяж аплуз шлуси сагъвал айир духъну ккунду.
 - 5) Гъяждиз гъягърудари варидари гъяждин шартлар агъюу дапну ккунду.
 - 6) Эгер гъяждиз гъягърударикан шлихъанкъа гъягъюз даршлуси гъабхъиш, дугъан ерина фуж гъягъюруш, гъяждин оргкомитетди гъял аплуру.
- Дупну ккундуки, гъаму йисан Керимовди тувнайи путевкйирихъди Табасаран райондиан 60 кас гъяждиз гъягъиди, Хив райондиан - 23, Дагъ. Огни шагъриан – 25. Туптар ирчуз 01.02.2013 хъюгъру ва 01.05.2013 ккудубкфуру. Паспортар къабул апбан ахиримжи вахт 20.07.2013 ву. Ичв суалар гъяхъиш, магъа ич адрес: РД, г. Махачкала, ул. Нурадилова, 31, Оргкомитет БХ

Тел.: 8-988-207-00-09 Тел./факс: 8(8722)56-66-62

– Кечмиш шулайрин рюгъ адабгъруган, дугъан юкв дахъабгнайи вахтна, дугъахъна шид хъади шейтлан гъюру ва, эгер чаз ибадат аплузза гъапиш, шейтани шид тувурза пиди, кфуру гафар гъякълудар вуйин? Гъаци вуйиган кечмиш шулайриз шид, гъадму гъякъ рякълан улдудугуз кфури, тувруб вуйин?

– Ав, думу гафар гъякълудар ву. Адлу алим Закарияль Ансарийи чан «Асналь Магъалиб» китабдиъ дупна: «Кечмиш шулайриз шид тувуб ужу ву, гъаз гъапиш рюгъ адабгъуру вахтна лапра ижми хъаргувал шулу». Дупна: «Шейтлан кечмиш шулайрихъна шидра хъади гъюру ва кфуру: «Узугъан гъайри жара Аллагъ адар кфури йип, узугъан шид тувбан бадали». Мугъяммад бин Абуль Аъббас Рамалийи «Нигъятуль Мугътаж» китабдиъ шид убхъувал ужу ву кфурудихъна давам аплура: «Ужу ву шид тувуб, эгер штухъ дахъаргнайивалин лишнар ктарш. Хъа эгер штухъ дахъаргнайивалин лишнар ади вуш, дугъаз шид тувуб фарз ву».

Рузнама

Апрель

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	Хъитгирхв. Аль-Глишаъ
1	4:50	6:29	12:53	16:27	19:18	20:44
2	4:48	6:27	12:53	16:27	19:19	20:46
4	4:44	6:23	12:52	16:28	19:21	20:49
6	4:40	6:19	12:51	16:29	19:23	20:52
8	4:36	6:16	12:51	16:30	19:26	20:55
10	4:32	6:12	12:50	16:31	19:28	20:57
12	4:28	6:09	12:50	16:32	19:31	21:00
14	4:22	6:05	12:49	16:33	19:34	21:04
16	4:18	6:01	12:48	16:33	19:36	21:07
18	4:13	5:58	12:48	16:34	19:38	21:10
20	4:10	5:56	12:47	16:35	19:40	21:13
22	4:05	5:53	12:47	16:35	19:42	21:15
24	4:01	5:50	12:47	16:36	19:44	21:19
26	3:57	5:47	12:47	16:38	19:47	21:23
28	3:52	5:44	12:46	16:38	19:49	21:26
30	3:49	5:41	12:46	16:39	19:51	21:29